

STRATÉGIA ENVIRONMENTÁLNEJ POLITIKY SLOVENSKEJ REPUBLIKY DO ROKU 2030

Pracovná skupina zelená ekonomika, odpady

Návrh Asociácie podnikateľov v odpadovom hospodárstve (APOH)

Materiál vychádza z podkladovej štruktúry v zmysle požiadavky MŽP SR:

A/ Analyticky kvantifikovať a kvalitatívne zhodnotiť súčasný stav v oblasti zelenej ekonomiky, odpadov, zeleného verejného obstarávania a environmentálneho vzdelávania,

B/ Nastaviť ciele pre tieto oblasti do roku 2030,

C/ Overiteľné a najefektívnejšie opatrenia a pravidlá, ktoré vedú k dosiahnutiu týchto cieľov a ktorými sa majú riadiť verejné politiky (zákony, vyhlášky, dotačné programy...).

AD A)

Na dôkladnú analýzu a kvalitatívne zhodnotenie súčasného stavu v oblasti zelenej ekonomiky, odpadov, zeleného verejného obstarávania a environmentálneho vzdelávania sú veľmi dôležité aktuálne a verifikované údaje, ktoré by mal mať k dispozícii štát (MŽP SR), vzhľadom na skutočnosť, že v tomto rozsahu je to jeho kompetencia, a dovolili by sme si tvrdiť, že je to jedna z jeho základných úloh. Tieto údaje by mal využívať jednak pre potreby plánovania v odpadovom hospodárstve, ako aj pre potreby podávania správ pre Európsku komisiu. Odborná verejnosť, ale aj samotný APOH, dlhodobo poukazujú na problémy s kvalitou a verifikovateľnosťou údajov, ktoré sú v súčasnosti zabezpečované prostredníctvom IS RISO, resp. prostredníctvom ŠÚSR. V zmysle nového zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch sa v súlade s § 103 predpokladá v priebehu 3 rokov vybudovanie a spustenie relevantného IS o odpadoch, ktorým by bolo možné sledovať odpad od jeho vzniku až do stavu jeho konca. Keďže ani **Asociácia podnikateľov v odpadovom hospodárstve (APOH) nemá k dispozícii takéto údaje, nebude sa z tohto dôvodu k tomuto bodu vyjadrovať.**

Ďalej je potrebné uviesť, že od 01/2016 je účinný zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch, ktorý zmenil systém odpadového hospodárstva v Slovenskej republike oproti predchádzajúcim rokom. K dnešnému dňu nie je vyhodnotená (ani čiastkovo) jeho aplikácia a dopad v praxi. Nie je teda možné ani jeho porovnanie s výsledkami predchádzajúceho systému odpadového hospodárstva (zákon č. 223/2002 Z. z. o odpadoch).

Aktuálny okruh problémových otázok APOH vo vzťahu k zákonu č. 79/2015 Z. z. o odpadoch, ktoré je potrebné prioritne z pohľadu členskej základne APOH riešiť je problematika:

➤ **drobného stavebného odpadu (DSO):**

Podľa nového zákona o odpadoch je obec povinná zaviesť množstvový zber drobného stavebného odpadu (§ 81 odst. 20). Zároveň musí obec pri ustanovení výšky miestneho poplatku za komunálny odpad a drobný stavebný odpad vychádzať zo skutočných nákladov obce na nakladanie s komunálnym odpadom a s drobným stavebným odpadom (§ 81 odst. 12). Zákon tak podstatne mení systém finančných transferov

za drobný stavebný odpad. Asociácia podnikateľov v odpadovom hospodárstve je za kombináciu pôvodného systému zberu DSO (bezplatného na zberných dvoroch) a nového systému podľa zákona 79/2015 Z. z. o odpadoch.

➤ **biologicky rozložiteľného odpadu (BRKO):**

Biologicky rozložiteľné odpady sú odpady organického pôvodu z - domácností, reštaurácií, jedální, bufetov, kaviarní, nemocníc, školských jedální a pod. (tzv. kuchynský a reštauračný odpad (odpad z potravín)); z verejných trhovísk; zo súkromných záhrad a verejných parkov a plôch, a pod. a drevený odpad. Nejde teda iba o odpad z triedeného zberu v domácnostiach. Problematika zberu, následného spracovania a ďalšieho použitia už spracovaného biologicky rozložiteľného odpadu je tak komplikovaná a široká, že sú k nej potrebné ďalšie kolá diskusií.

Hlavné problémy vo vzťahu k BRKO sú:

- zavádzanie, resp. realizácia triedeného zberu biologicky rozložiteľných odpadov zo záhrad v IBV je veľmi finančne nákladné,
- vznikajú problémy s umiestňovaním vyzbieraného zeleného biologicky rozložiteľného odpadu,
- nie je zabezpečený odbyt kompostu,
- nie je vybudovaná sieť pre odobratie vyzbieraného BRKO,
- bioplynové stanice tento typ odpadu odmietajú,
- je málo kompostární.

➤ **rozšírená zodpovednosť – OZV:**

Skúsenosti členskej základne APOH nie sú s dopadmi zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch spokojní. Problémom je „úverovanie“ systém odpadového hospodárstva zberovými spoločnosťami, z dôvodu neplnenia si finančných záväzkov zo strany OZV. Vzniká riziko zrušenia triedeného zberu odpadov.

APOH od zákona požaduje:

- platobná disciplína - plnenie si povinností zo strany OZV za výkon činností zberových spoločností,
- kontrolovateľný systém s vymožitelnosťou práva,
- fungujúce koordinačné centrum pre obaly.

AD B)

Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky na roky 2016 – 2020 je deklarovaný ako základný nástroj strategického riadenia odpadového hospodárstva v Slovenskej republike. Jeho záväzná časť bola rozpracovaná na úroveň jednotlivých krajov. V roku 2015 bol schválený nový zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch, z pomocou ktorého sa majú stanovené ciele v POH SR plniť.

Tak, ako bolo už spomenuté v časti A), v Slovenskej republike chýbajú relevantné údaje z predchádzajúcich období, ako aj za rok 2016 – prvý rok platnosti zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch. Bez vyhodnotenia predchádzajúceho obdobia nie je teda možné relevantne plánovať a stanovovať si ďalšie ciele v oblasti zelenej ekonomiky, odpadov, zeleného verejného obstarávania a environmentálneho vzdelávania.

Napriek problémom v aplikácii zákona o odpadoch v praxi, Asociácia podnikateľov v odpadovom hospodárstve nechce princíp zákona o odpadoch meniť (rozšírená zodpovednosť dovozcov a výrobcov prostredníctvom OZV). Dúfa, že zákon bude vyladený novelami do takej podoby, aby boli vykonávateľné jeho jednotlivé ustanovenia, aby obsahoval kontrolné a regulačné mechanizmy a aby vyhovoval každému z účastníkov systému.

Plánovanie a stanovovanie si cieľov SR do roku 2030 bude nadväzovať najmä na environmentálne ciele Európskej únie na toto obdobie.

Základným dokumentom EÚ vo vzťahu k odpadovému hospodárstvu SR bude smernica Európskeho parlamentu a Rady o obaloch a odpadoch z obalov, podľa ktorej by sa mal podiel odpadu určeného na recykláciu do roku 2030 zvýšiť na 70 % (cieľ pre rok 2020 – 50 %). V návrhu sa počíta s obmedzením podielu skládkovania odpadu na 10 % (podľa návrhu poslancov EP je to len 5 %).

Vzhľadom na stav v oblasti triedenia a zhodnocovania odpadov v SR (cca 22%) a vzhľadom na veľký podiel skládkovaného odpadu (cca 69%) je plnenie týchto stanovených cieľov EÚ pre SR veľmi vzdialené. Je predpoklad, že Európska komisia bude reagovať na tento nepriaznivý stav "infringementom". Napriek tomu je potrebné pre SR do roku 2030 zvýšiť objem vytriedeného a recyklovaného odpadu, a tým znížiť ukladanie komunálneho odpadu na skládky. V tomto smere budú pravdepodobne uplatňované zo strany SR rôzne stimuly so zameraním na dosiahnutie cieľov predchádzania vzniku odpadu z obalov a jeho recyklácie.

Už v súčasnosti je pripravovaný nový zákon o poplatkoch za uloženie odpadov, ktorý uvažuje o postupnom zvyšovaní sadzieb za uloženie zmesového komunálneho odpadu (20 03 01) na skládku odpadov.

Je však potrebné si uvedomiť, že samotné zvýšenie poplatkov za skládkovanie nezaručí zníženie objemu skládkovaného odpadu a zvýšenie recyklácie. Je potrebné nastaviť podporné a kontrolné mechanizmy tak, aby nedochádzalo k vzniku napr. nelegálnych skládok.

AD C)

- maximálne eliminovať problém s kvalitou aglomerovaných údajov o vzniku odpadov a o nakladaní s nimi - spustenie relevantného IS o odpadoch, ktorým by bolo možné sledovať odpad od jeho vzniku až do stavu jeho konca,
- kontrola základných princípov odpadového hospodárstva, najmä princípu „platí znečisťovateľ“ ,
- kontrola a v prípade porušenia niektorých ustanovení zákona č. 79/2015 Z.z. o odpadoch sankčné mechanizmy voči všetkým zodpovedným osobám (OZV, výrobcovia, distribútori, atď.) podľa zák. č. 79/2015 z. z. o odpadoch,
- zabezpečiť kontrolu zariadení na zhodnocovanie a zneškodňovanie odpadov orgánmi štátnej správy,
- vyhodnotiť súčasnú sieť zariadení na zhodnocovanie biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov a na základe týchto údajov zabezpečiť jej optimalizáciu, ako prípravu pre nasledujúce obdobie vo vzťahu k povinnostiam BRKO,
- zaviesť povinnosť pre bioplynové stanice mať vydaný súhlas na nakladanie s odpadmi a prednostne odoberať vytriedený BRKO na výrobu bioplynu napr. podľa spádovej oblasti,
- pripraviť legislatívne a ekonomické nástroje na zvýšenie odbytu výstupných produktov zo zhodnocovania biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov,
- pripraviť legislatívne a ekonomické nástroje na podporu vybudovania spracovateľských kapacít pre PVC, PS, PP,
- pripraviť legislatívne a ekonomické nástroje na zvýšenie odbytu výstupných produktov zo zhodnocovania PVC, PS, PP, alebo vyhodnotiť životný cyklus týchto výrobkov a obmedziť, resp. znevýhodniť ich používanie pri výrobe,
- pripraviť legislatívne a ekonomické nástroje na zavádzanie takých obalov na trh, ktoré sú na konci ich životného cyklu recyklovateľné,
- optimalizovať sieť zariadení pre energetické zhodnotenie odpadov,
- umožniť obci v rámci jej originálnych kompetencií stanoviť s ohľadom na dostupné spracovateľské kapacity systém triedeného zberu a zbieraných zložiek komunálnych odpadov v obci,
- pripraviť legislatívne nástroje na zintenzívnenie environmentálnej výchovy a vzdelávania,
- pripraviť legislatívne nástroje na zvýšenie motivácie obyvateľov vykonávať triedený zber.